

Vis și telepatie*

de Sigmund Freud

**Extras din lucrarea editată de AROPA: "Psihanaliza fenomenelor oculte", o culegere de texte scrise de Sigmund Freud. În acest extras avem o analiză de vis "telepatic" pe care Freud o supune studiului de tip psihanalitic. Visul provine de la un corespondent necunoscut care i l-a comunicat prin mai multe scrisori.*

Cu unul din ei am corespondat deja înainte; el a avut amabilitatea, ca și alți mulți cititori, să-mi comunice observații extrase din viața de zi cu zi, și din alte surse. De astă dată, acest om, extrem de cultivat și de inteligent, mi-a pus în mod expres materialul său la dispoziție, în cazul în care aş vrea „să-l utilizez pentru publicare”.

Iată scrisoarea sa:

Cred că visul care urmează este suficient de interesant pentru ca să vi-l ofer ca material pentru studiile dumneavoastră.

Trebuie să vă spun în prealabil: fiica mea care este măritată la Berlin aşteaptă să nască pentru prima oară la jumătatea lunii decembrie a.c. Aveam intenția să merg la Berlin cu această ocazie împreună cu soția mea (a doua), mama vitregă a fiicei mele. În noaptea de 16 spre 17 noiembrie am visat, mai precis și mai real ca niciodată, că soția mea a născut gemeni. Îi văd pe cei doi copilași, au o mină strălucitoare, rozalii și bucălați, cât se poate de clar, dormind alături în pătuțul lor, nu-mi dau seama ce sex au, unul - cu părul blond ca și spicul de grâu are precis trăsăturile mele amestecate cu trăsăturile soției mele, celălalt - cu părul brun-șaten are precis trăsăturile soției mele amestecate cu ale mele. Îi spun soției mele care are părul blond-roșcat: nu încapă îndoială că părul brun-șaten al copilului „tău” va deveni și el roșcat mai târziu. Soția mea îi alăptează pe copilași. Ea tocmai a fiert dulceață într-o chiuvetă (tot în vis) și cei doi copilași s-au cățărat în chiuvetă și o ling.

Iată visul. M-am trezit de patru sau cinci ori în timp ce visam întrebându-mă dacă este adevărat că avem gemeni, fără să pot conchide cu toată certitudinea că nu am făcut decât să visez. Visul a durat pînă la trezire, chiar și puțin după trezire, pînă cînd m-am lămurit pe deplin cum stau lucrurile. La micul dejun i l-am povestit și soției mele care s-a amuzat copios. Ea mi-a zis: Nu cumva a născut gemeni Ilse (fiica mea)? I-am răspuns: Nu-mi prea vine să cred, căci nici în familia mea și nici în cea a lui Gs. (soțul ei) nu au existat gemeni. Pe 18 noiembrie, la orele 10 de dimineață, am primit o telegramă trimisă în după-amiaza precedentă de ginerele meu, în care eram anunțat că s-au născut doi gemeni, un băiețel și o fetiță. Nașterea s-a produs, prin urmare, în momentul în care visam că soția mea a născut gemeni. Evenimentul a avut loc cu patru săptămîni mai devreme decît am socotit cu toții bazîndu-ne pe supozițiile fiicei mele și ale soțului ei.

Și asta nu-i totul: În noaptea următoare, am visat că fosta mea soție, defunctă, mama fiicei mele, a luat în grijă patruzeci-și-opt de nou născuți. La primirea primilor doisprezece, am protestat. Aici visul se sfîrșește.

Fosta mea soție a iubit mult copiii. Adeseori afirma că și-ar dori o droaie de copii, cu cît mai mulți cu atît mai bine, și că s-ar simți în stare să facă pe îngrijitoarea la o grădiniță de copii. Zgomotul și țipetele copiilor erau muzica sa favorită. Adeseori se întîmpla să invite o ceată de copii de pe stradă, să-i ospăteze în curtea vilei noastre

cu ciocolată și prăjituri. Fiica mea, după ce a născut și, mai ales, după ce i-a trecut surpriza nașterii survenite prematur, a gemenilor și a diferenței lor de sex, s-a gândit de-ndată, fără îndoială, la mama sa, știind cu câtă bucurie ar fi întâmpinat ea evenimentul. „Oare ce ar spune mama acum dacă ar sta la căpățîiul meu de lăuză?” Acest gând i-a trecut mai mult ca sigur prin minte. Și iată că eu am avut visul cu prima mea soție defunctă, pe care am visat-o rareori, de care n-am mai vorbit după primul meu vis și la care nici măcar nu m-am gândit.

Credeți oare că coincidența visului cu evenimentul, în ambele cazuri, este întâmplătoare? Fiica mea, care ține mult la mine, s-a gândit fără îndoială în mod special la mine în clipele nașterii, cu atît mai mult cu cît i-am scris adeseori în privința conduitei pe care să o aibă în timpul sarcinii și nu am slăbit-o cu sfaturile mele.

Este ușor de ghicit ce am răspuns acestei scrisori. Trebuia să constat cu amărăciune că și la corespondentul meu interesul analitic era obturat de interesul telepatic; așa încît am evitat întrebarea sa directă remarcînd că visul conține, de altminteri, multe lucruri în afara raportului său cu nașterea gemelară, și i-am cerut să-mi comunice informațiile și asociațiile susceptibile de a-mi permite interpretarea lui.

La care, am primit această a doua scrisoare care, nici ea, nu satisface complet așteptările mele:

Răspund abia astăzi la scrisoarea dumneavoastră amicală din 24 a acestei luni. Accept bucuros să vă comunic „fără omisiuni și rezerve” toate asociațiile care mi-au venit. Din păcate, puține - poate mai multe prin viu grai...

Ei bine, soția mea și cu mine nu mai dorim copii. De altfel, nu am avut, ca să spun așa, un raport sexual; în perioada visului cel puțin nu a existat nici un „pericol”. Nașterea fiicei mele care a fost așteptată pentru jumătatea lui decembrie a făcut, natural, obiectul unor conversații numeroase între noi. Dar fata mea a fost examinată și radiografiată astă vară și, după constatările sale, consultantul a diagnosticat că va fi un băiat. Soția mea a declarat atunci: „Ce-aș mai rîde să fie o fetiță”. A mai zis atunci că ar fi mai bine dacă ar fi un H. decît un G. (numele ginerelui meu), fiica mea este mai drăguță și are mai multă prestanță decît ginerele meu, deși el a fost ofițer de marină. Mă interesează chestiunile legate de ereditate și am obiceiul să caut asemănările la copilași. Încă ceva! Avem un cățeluș care mănîncă cu noi la masă, își primește pateul și linge farfuriile. Tot acest material s-a reîntors în vis.

Iubesc mult copiii și am afirmat adeseori că aș mai crește cu plăcere încă un suflețel, acum cînd pot să o fac cu mai multă înțelegere, interes și calm, dar cu soția mea, care nu are capacitățile necesare pentru o educație temeinică a copilului, nu am vrut să am copil. Iată că visul îmi face cadou doi - sexul, nu l-am diagnosticat. Încă și azi îi văd în paturile lor și le recunosc limpede trăsăturile, unul este mai „eu-însuși”, celălalt mai mult soția mea, dar fiecare are și ceva din celălalt. Soția mea are părul blond-roșcat dar unul dintre copii îl are șaten (roșcat), brun. Zic: „Și ăsta va deveni roșcat mai tîrziu”. Cei doi copii se cațără pe o chiuvetă mare în care soția mea amestecă în dulceață, și ling marginile și fundul chiuvetei (visul). Originea acestui detaliu este ușor de explicat, de altfel nici ansamblul visului nu ar fi dificil de înțeles și interpretat, dacă n-ar coincide cu nașterea neașteptată și precoce a nepoțelilor mei (cu trei săptămîni mai devreme), coincidență aproape orară (nu aș putea spune cu precizie cînd a început visul, nepoțelii mei s-au născut la orele nouă, nouă și un sfert; în jurul orelor zece m-am dus la culcare și noaptea am visat), și dacă nu am fi știut dinainte că va fi băiat. Cu siguranță, îndoiala privind exactitatea afirmației - băiat

sau fată - poate face să apară gemeni în vis, dar mai rămîne coincidența temporală a visului gemelar cu nașterea neașteptată, și cu trei săptămîni în avans, a gemenilor fetei mele.

Nu este pentru prima oară cînd evenimentele de la distanță acced la conștiința mea înainte de a afla despre ele. Unul dintre mai multe altele: în octombrie, m-au vizitat cei trei frați ai mei. Noi nu ne-am mai găsit împreună de treizeci de ani (desigur că în doi mai des), exceptînd, pe fugă, la înmormîntarea tatălui meu și a mamei mele. Moartea lor era așteptată - în nici un caz nu am „presimțit-o”. Dar, cînd în urmă cu circa 25 de ani a murit cel mai tînăr din frații mei, brusc, pe neașteptate, la vîrsta de zece ani, am gîndit imediat - cînd factorul mi-a înmînat cartea poștală care anunța moartea sa, și fără să-i arunc vreo privire - : aici scrie că fratele tău a murit. Și totuși era singur în căminul familiei noastre, un băiat pleznind de sănătate, în timp ce noi ceilalți patru frați mai în vîrstă ne luasem zborul de acasă și eram absenți. Din întîmplare, cînd m-au vizitat frații mei, conversația noastră s-a purtat pe marginea acestei experiențe pe care am trăit-o atunci și iată că cei trei frați au scăpat cu toții, ca la ordin, declarația că li s-a întîmplat și lor atunci exact același lucru ca și mie. N-aș putea spune dacă lucrul s-a întîmplat identic, în orice caz fiecare a declarat că a presimțit această moarte ca o certitudine, înainte ca știrea primită puțin după și total neașteptată să o fi notificat. Toți patru sîntem pe linia maternală naturi sensibile și în același timp persoane robuste, dar nici unul din noi nu a fost atras de vreo formă de spiritism sau ocultism - ba chiar le respingem cu hotărîre. Toți cei trei frați ai mei sînt diplomați universitari, doi sînt profesori de liceu, unul șef geometru, mai degrabă chițibușari decît fanțași. - Cam asta-i tot ce pot să vă zic despre vis. Dacă vreți să utilizați pentru publicare, pun totul la dispoziția dumneavoastră

Dacă vom trece acum la tratamentul analitic al acestui vis, va trebui să ne recunoaștem din nou insatisfacția. Materialul de gînduri pe care visătorul îl atașează conținutului manifest al visului este și el insuficient, cu el nu putem face nici o analiză a visului. Visul, de pildă, insistă minuțios asupra asemănării dintre copii și părinți, el discută de culoarea părului lor și despre probabila ei modificare în timp, iar pentru a explica aceste detalii etalate pe larg, visătorul nu ne dă decît o informație vagă, cum că el s-a interesat din totdeauna de problemele legate de asemănare și ereditate; și totuși, noi avem obiceiul de a cere mult mai mult. Dar într-un punct, visul permite o interpretare analitică, și tocmai acolo analiza, care altminteri nu are nimic de-a face cu ocultismul, vine într-o manieră remarcabilă în sprijinul telepatiei. Numai datorită acestui punct vă solicit atenția asupra acestui vis.

Dacă examinați corect problema, visul acesta nu are nici un drept la calificarea de „telepatie”. El nu-i comunică nimic visătorului, nimic care - sustras cunoștinței sale obișnuite - să se petreacă simultan într-un alt loc; ceea ce povestește visul este cu totul altceva decît evenimentul de care informează telegrama din ziua care a urmat noaptea visului. Visul și evenimentul diferă asupra unui punct extrem de important, dar și concordă, lăsînd la o parte simultaneitatea, într-un alt element foarte interesant. În vis, soția visătorului naște gemeni. Dar ceea ce s-a petrecut este că fiica lui care trăiește departe a născut gemeni. Visătorul nu ignoră această diferență, dar nu pare să cunoască vreo explicație care să-l ajute să o depășească, și întrucît el nu are nici o înclinație ocultă, după zicerile lui, se mulțumește să întrebe cu timiditate dacă coincidența visului și evenimentului în punctul nașterii gemelare poate fi altceva decît o întîmplare. Dar interpretarea psihanalitică a viselor abolește această diferență între vis și eveniment, și le dă amîndurora același conținut. Dacă vom apela la materialul

asociativ al acestui vis, el ne arată, în ciuda sărăciei sale, că există aici o legătură afectivă între tată și fiică, legătură afectivă atât de obișnuită și de naturală încât ar trebui să încetăm să ne rușinăm de ea, care cu siguranță nu reușește să se exprime în viață decât ca interes tandru, și nu antrenează ultimele sale consecințe decât în vis. Tatăl știe că fiica sa ține mult la el, el este convins că ea s-a gândit mult la el în ceasul marii ei încercări; eu cred că el îl invidiază pe ginerele său, pe care îl blagoslovește în scrisoarea sa cu câteva remarci depreciative - pentru fiica sa. Cu ocazia nașterii (așteptată sau percepută prin telepatie) s-a trezit în inconștient dorința refulată: mai bine ar fi soția (a doua) mea - și această dorință este cea care deformează visul și este responsabilă de diferența dintre conținutul manifest al visului și eveniment. Avem dreptul să înlocuim în vis a doua soție cu fiica. Dacă am avea mai mult material pentru acest vis, cu siguranță că am putea să consolidăm și să aprofundăm această interpretare.

Și iată-mă ajuns la ceea ce vroiam să vă arăt. Ne-am forțat să fim cât se poate de imparțiali și am admis două concepții despre vis deopotrivă de posibile și deopotrivă de nedemonstrabile. După prima, visul este reacția la un mesaj telepatic: fiica ta este pe cale de a aduce pe lume doi gemeni. După a doua, el se bazează pe un travaliu de gândire inconștient pe care l-am putea traduce cam așa: astăzi este precis ziua în care trebuie să aibă loc nașterea, dacă tinerii de la Berlin s-au înșelat într-adevăr cu o lună, așa cum eu cred de fapt. Și dacă soția (prima) mea ar mai fi trăit, ea nu s-ar fi mulțumit numai cu un copilăș. Pentru ea, ar fi trebuit cel puțin gemeni. Dacă această a doua concepție este bună, nu mai avem nici o problemă suplimentară. Este un vis ca oricare altul. La gândurile visului (preconștiente) care au fost menționate s-a adăugat dorința (inconștientă), ca nimeni alta decât fiica să-i devină a doua soție visătorului, și astfel s-a produs visul manifest care ne-a fost comunicat.

Dar dacă preferați să presupuneți că mesajul telepatic al nașterii fiicei a ajuns la visător, atunci se nasc noi întrebări asupra raportului unui asemenea mesaj și asupra influenței sale asupra formării visului. Răspunsul vine de la sine și poate fi furnizat fără nici un echivoc. Mesajul telepatic este tratat ca o bucată de material destinată formării visului, ca un oricare alt stimul care vine din exterior sau din interior, ca un zgomot jenant venind din stradă, ca o senzație insistentă venind de la un organ al visătorului. În exemplul nostru, vedem cu limpezime cum mesajul este transformat în împlinire de dorință cu ajutorul unei dorințe refulate și a așteptării nerăbdătoare, dar din nefericire nu putem arăta cu aceeași claritate cum s-a contopit el într-un vis împreună cu un alt material simultan treaz. Mesajul telepatic - dacă tot trebuie să-i recunoaștem realitatea - nu poate schimba deci nimic din formarea visului, telepatia nu are nimic de-a face cu esența visului. Pentru a evita impresia că aș vrea să ascund o obscuritate în spatele unui cuvânt abstract dar sunând bine, sînt gata să reformulez: esența visului constă în procesul particular al travaliului visului, care transportă gândurile preconștiente (resturile diurne) cu ajutorul unei mișcări de dorință inconștientă în conținutul manifest al visului. Dar problema telepatiei privește la fel de puțin visul ca și problema angoasei.

Sper că mă aprobați în această privință, dar că îmi veți obiecta curînd că există totuși și alte vise telepatic unde nu există nici o diferență între eveniment și vis, și unde nu putem găsi nimic altceva decât restituirea nedeformată a evenimentului. Încă o dată, eu nu cunosc, din propria mea experiență, asemenea vise telepatic dar știu că au fost raportate adeseori. Să presupunem că avem de-a face cu un asemenea vis telepatic fără deformare sau amestec. Atunci se pune o altă întrebare: oare, chiar putem numi vis o asemenea experiență trăită telepatic? O veți face fără îndoială atîta timp cît veți urmări limbajul uzual popular pentru care tot ce se întîmplă în viața

noastră psihică în timpul perioadei somnului se numește vis. Probabil că mai ziceți și: m-am întors în vis, și că găsiți și mai puțin incorect să ziceți: am plîns în vis sau m-am speriat în vis. Dar remarcați totuși că în toate aceste cazuri utilizați unul în locul altuia, fără distincție, „vis” și „sogn”, sau „stare de sogn”. Cred că ar fi în interesul preciziei științifice să separăm mai bine „visul” și „starea de sogn”. De ce să trebuiască să-i furnizăm noi un pendant confuziei suscitade de Maeder care descoperă o nouă funcție pentru vis, refuzînd total să distingă travaliul visului de gîndurile latente ale visului? Așa că, dacă trebuie musai să int lnim un „vis” telepativ pur de acest gen, noi vom prefera cu siguranță să-l numim o experiență trăită telepativ în stare de sogn. Un vis fără condensare, deformare, dramatizare, fără împlinirea unei dorințe înainte de toate, nu merită desigur acest nume.  mi veți aminti că există încă și alte producții psihice în sogn cărora ar trebui atunci să le refuzăm numele de „vis”. Se  nt mpl  ca experiențe trăite aievea în timpul zilei să se repete pur și simplu în sogn; recent, reproducerile în „vis” ale scenelor traumatice m-au constr ns la o revizuire a teoriei visului; există vise care se disting de specia obișnuită prin calități aparte, care nu sînt la drept vorbind nimic altceva dec t fantezme nocturne fără alterare, nici amestec, întru totul asemănătoare fantezmelor diurne binecunoscute. Ar fi desigur jenant să excludem aceste formațiuni de la calificativul „vise”. Dar toate acestea vin frumusele din interior, sînt produsele vieții noastre psihice, în timp ce „visul telepativ” pur ar fi, după însuși conceptul său, o percepție venit  din exterior, vizavi de care viața psihică s-ar comporta de o manieră receptivă și pasivă.

Pentru mai multe detalii despre carte “Psihanaliza fenomenelor oculte” și procurarea ei în format electronic (e-book), mergeți la pagina: http://aropa.freudfile.org/ebooks_1.html.

Copyright 1999-2004, aropa. Toate drepturile rezervate.